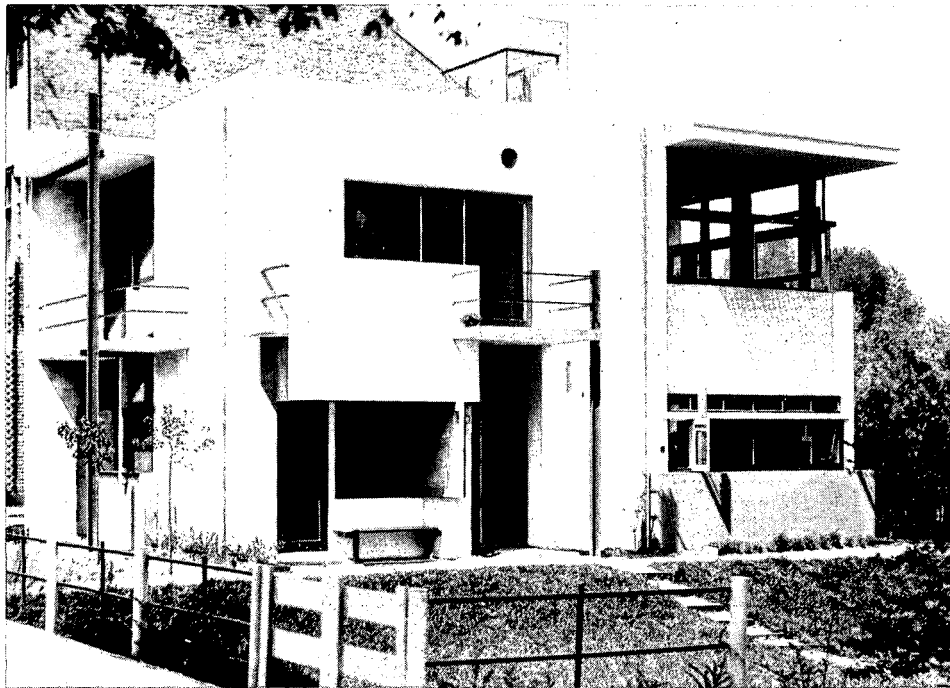

Interieur Rietveld-Schröder Huis gerestaureerd

Het Rietveld-Schröderhuis in Utrecht, gebouwd in 1924, gezien van zuidoostelijke zijde.

vertrekken op de verdieping plaatsen, zodat zij van hieruit over het omringende landschap kon zien.

FLEXIBELE INDELING

Allereerst werden de plattegronden ontworpen. In alle woonruimten (voor mevrouw Schröder, haar zoon en haar twee dochters) op de verdieping moesten bedbanken komen, maar mevrouw Schröder vond het niet praktisch een bed onder een raam te plaatsen. Dus waar bedden gedacht waren konden geen ramen komen. Bovendien moest elke woonruimte een deur naar buiten hebben, naar een balkon. Naar de opvattingen van Rietveld zou deze hele verdieping zonder verdere tussenwanden als woon- en slaapruijme gebruikt kunnen worden. Mevrouw Schröder dacht hier echter anders over, zij wilde graag dat er zodanige voorzieningen kwamen dat de ruimte als één geheel en onderverdeeld te gebruiken zou zijn. Dit is op zeer inventieve wijze gerealiseerd in een stelsel van schuifbare schotten waarmee elke gewenste indeling gemaakt kon worden. In weggeschoven toestand, achter kasten, was er één onverdeelde ruimte. De bedoeling was niet om af en toe eens een andere inrichting te maken, maar om dagelijks de indeling van de ruimte enige keren te veranderen naar de wisselende behoeften op de verschillende tijden van dag

en nacht. Dit systeem van verschuifbare schotten bood niet alleen mogelijkheden, maar legde ook beperkingen op. Het stelde duidelijk eisen aan de wijze waarop het huis zou worden ingericht en gebruikt. Mevrouw Schröder voelde dit zeer zuiver aan en bracht ook, misschien wel als enige, de discipline op hiernaar te leven.

Nadat Rietveld met mevrouw Schröder de indeling van het huis en de plaats van de veelal vaste meubelen had bepaald, kon Rietveld aan het werk met het exterieur. Hij wilde niet dat een huis werd als een doos met gaten. Hij wilde de scheiding van bin-

Het interieur van de verdieping, gezien naar het noordoosten. De schotten zijn weggeschoven.

nen en buiten opheffen. Hiertoe gebruikte hij onder andere veel glas op de hoeken.

OPENHEID

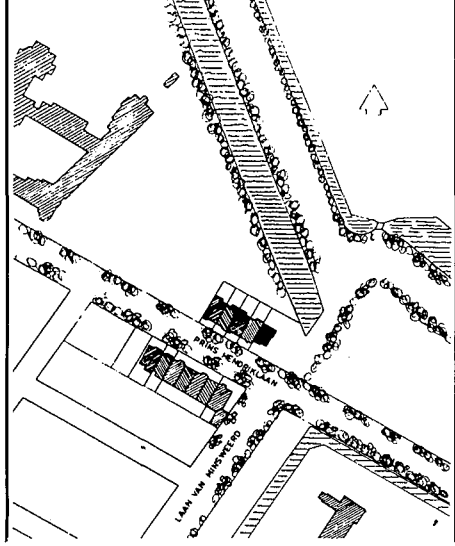
Het Rietveld-Schröder Huis is naast een rijtje van al bestaande huizen gebouwd, tegen de zijgevel van het laatste huis, gericht op de ruimte van de polder, met ingang niet aan de Prins Hendriklaan maar aan de zijde hier haaks op.

De gevels die Rietveld ontwierp bestaan uit elementen die staan tussen binnen en buiten en niet alleen de binnenruimte maar ook de buitenruimte vorm geven. In plaats van gevels die een binnenruimte afsluiten, werden er elementen door Rietveld gebruikt die in de ruimte staan. In dit huis is een totaal nieuw ruimte-concept geconcretiseerd. De traditionele gevelvlakken met gaten voor ramen werden hier vervangen door open en gesloten elementen. Door de tinten grijs en wit te gebruiken wordt de openheid nog meer versterkt. Stalen profielen zijn openlijk in het interieur en exterieur verwerkt, om aan te tonen dat constructie en schoonheid geen tegenstellingen behoeven te zijn.

Kenmerkend voor het werk van Rietveld is de niet door de constructie en door de structuur bepaalde vorm. Elkaar kruisende delen zijn zo geconstrueerd dat horizontale *langs* verticale delen lopen en uitlopen in de omringende ruimte. Door de verschillende delen een aparte kleur te geven, is de zelfstandigheid van de delen extra versterkt. De kleurvlakken in het exterieur en in het interieur zijn niet puur uit compositorische overwegingen bepaald, maar volgen de in de architectuur voorkomende grenzen.

Het Rietveld-Schröder Huis was het eerste complete architectonische werk van Rietveld. Rietveld was namelijk opgeleid als meubelmaker en dit was zijn eigenlijke beroep. Tot 1924 had hij wel enkele opdrachten voor verbouwingen verzorgd. De ambachtelijke achtergrond van Rietveld als meubelmaker is kenmerkend voor zijn werk, waarin hij altijd streefde naar een heldere opbouw.

De waardering die Rietveld voor zijn huis destijds kreeg kwam vreemd genoeg eerst

Situatie in 1925. Aan de noordoostzijde van het Rietveld-Schröderhuis was een sloot met daarachter polders. Aan de zuidoostzijde van het huis was een graslandje.

voornamelijk uit het buitenland. Pas later kreeg hij waardering in Nederland. Dit is opmerkelijk aangezien in het Rietveld-Schröder Huis principes van de Nederlandse architectonische stroming De Stijl (Van Doesburg, Oud etc.) verwezenlijkt werden. Eenheid van binnen- en buitenruimte, sobere en toch lichtvoetige ernst, alsmede het gebruik van primaire kleuren als de architectuur ondersteunende 'bouwstoffen', waren elkaar onderling bepalende factoren waaruit het huis is opgebouwd.

VRIJE UITZICHT VERDWEEN

In 1925 werd het huis door mevrouw Schröder en haar kinderen in gebruik genomen. Echter toen de kinderen rond 1936 het huis verlieten, zijn er enkele veranderingen in het huis aangebracht. De beneden-verdieping werd verhuurd en mevrouw Schröder betrok alleen de bovenverdieping, waartoe het huis enkele verbouwingen moest ondergaan.

Veel ingrijpender dan de veranderingen in het interieur, die de essentie van het huis niet aantasten, zijn de veranderingen die in de loop van de tijd in de omgeving van het huis zijn aangebracht. In 1925 was er nog water aan de noord-oostzijde van het huis en aan de zuid-oostzijde lag een stukje grasland waarop niet gebouwd mocht worden. Dit grasland lag lager dan het huis, waardoor het huis dus in die tijd vrij in de ruimte lag. Dit aspect is verloren gegaan doordat aan de zuid-oostzijde een autosnelweg is aangelegd op ± 4 meter hoogte op 50 meter afstand van het huis. Het vrije uitzicht is hierdoor geheel verloren gegaan. Rietveld was over de aanleg van deze weg zo teleurgesteld, dat hij voorstelde het huis te laten slopen. Dit is echter niet gebeurd. In plaats hiervan besloot men het huis maar in zijn begroeiing te verstoppen.

Mevrouw Schröder heeft het huis bijna onafgebroken bewoond sinds 1925 tot haar dood. Zij wilde er echter zorg voor dragen dat het huis in de toekomst behouden zou worden en hiertoe richtte zij in 1972 een stichting op. Na haar dood kwam het huis in

het bezit van de Stichting Rietveld-Schröder Huis. Het huis verkeerde in een zeer slechte staat, zodat een restauratie niet uitgesteld kon worden. De stichting gaf aan de architect *Berthus Mulder* hiertoe opdracht. Hij had in het verleden met Rietveld gewerkt en was dus op de hoogte van Rietvelds ideeën. Voordat met de restauratie van het huis een begin kon worden gemaakt moest er eerst een grondige studie naar gedaan worden. Met behulp van oude foto's, bouwtekeningen en uit de vele gesprekken die Berthus Mulder met mevrouw Schröder voerde, kon Berthus Mulder zich een goed beeld vormen van het huis hoe het er in 1925 uitzag en hoe Rietveld en mevrouw Schröder hiertoe waren gekomen.

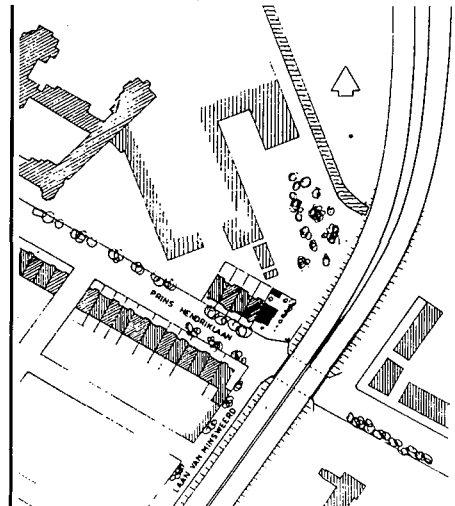
In 1975 is het exterieur gerestaureerd. Dit had de grootste prioriteit daar er grote delen door betonrot waren aangetast. Thans wordt het interieur onder handen genomen. Het is niet de bedoeling een reconstructie te maken van het huis zoals dit in 1924 werd gebouwd. De opdracht van de stichting luidt: *Het is de bedoeling dat bij de restauratie het interieur wordt teruggebracht tot het beeld dat het in de jaren twintig heeft gehad. Dit hoeft niet zover te gaan dat een exacte kopie ontstaat. Het gaat om een aanpak die het toenmalige beeld van de ruimte en de inrichting zichtbaar maakt.* Het toenmalige beeld van het huis ten opzichte van de omgeving is, gezien de aanwezigheid van de autosnelweg niet meer terug te brengen. Wel is in 1982 de directe omgeving van het huis, de tuin en het hek hersteld.

Aangezien het Rietveld-Schröder Huis een zeer kwetsbaar huis is, zal het ook na deze restauratie goed onderhouden moeten worden, zodat grote herstelwerkzaamheden voorkomen kunnen worden. Hiertoe heeft de AMEV ook een bedrag beschikbaar gesteld aan de stichting.

De restauratie zal in de herfst van dit jaar voltooid zijn en men verwacht dat het Rietveld-Schröder Huis vanaf januari 1987 te bezichtigen zal zijn.

Drs. Deirdre van Schaardenburg-van der Wouden

Huidige situatie. Aan de zuidoostzijde van het huis loopt nu een autosnelweg, die verhoogd is om de Prins Hendriklaan er via een viaduct onderdoor te laten lopen.

In de voorgaande nummers van 'Heemschut' (mei/juni en juli 1986) heeft U kunnen lezen over een initiatief van enige particuliere organisaties om een drietal 18de eeuwse, zeer karakteristieke koopmanshuizen aan de Wijnhaven in Rotterdam te behouden. Te samen met de Stichting *Ir. J. Trompfonds* en *Stadsherstel Historisch Rotterdam N.V.* is de Bond Heemschut hiervoor opgekomen. Aanvankelijk stonden alle seinen op rood, aangezien de gemeenteraad

De bedreigde koopmanshuizen aan de Wijnhaven (Foto Alex de Herder.)

's-Hertogenbosch – De Bond Heemschut en het provinciaal bestuur van Noord-Brabant hebben in gezamenlijk overleg overeenstemming bereikt over de verbouwingsplannen van het *Gouvernementshuis* in 's-Hertogenbosch. De provincie kan nu met voortvarendheid aan de slag om het Noordbrabants Museum zijn nieuwe, waardige huisvesting te geven, al zal zij een belangrijk aantal interieurwijzigingen die in de verbouwingsplannen waren voorzien, niet kunnen uitvoeren. Het verzet van de Bond daartegen was dermate krachtig, dat na veel geven en nemen een compromis is bereikt over wat wel en wat niet mag worden veranderd.

Het was er de provincie veel aan gelegen een alleszins aanvaardbaar compromis te bereiken omdat naar haar gevoelen het *Gouvernementshuis* aan de Verwersstraat in hoge mate beantwoordt aan de mogelijkheden er de collectie van het provinciaal museum in onder te brengen. Dat werd noodzakelijk omdat het museum nu nog in een middeleeuwse kerk aan de Bethaniëstraat is ondergebracht en die ruimte geenszins toereikend is voor de gehele verzameling van de provincie. Naast het statige Gouverne-